

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår dato
2022-09-15

Deres ref. 22/204-

Innspill: Nasjonal helse- og samhandlingsplan

Standard Norge viser til invitasjon fra helse- og omsorgsministeren om å gi innspill til Nasjonal helse- og samhandlingsplan datert 3. august 2022.

Standard Norge er en privat non-profit medlemsorganisasjon med mandat forankret i EØS-høringsloven. Standard Norge har enerett på å utvikle og utgi Norsk Standard og representerer Norge i den globale standardiseringsorganisasjonen ISO og i den europeiske CEN/CENELEC.

Standard Norge utvikler standarder som samfunnet etterspør. Arbeidet gjøres i komiteer bestående av eksterne eksperter med representasjon fra myndigheter, nærings- og organisasjonsliv, akademia, partene i arbeidslivet og sosiale grupper. Standard Norge har i dag 230 aktive komiteer, 4200 nasjonale eksperter og om lag 2300 nasjonale eksperter som deltar i standardiseringsarbeid i CEN og ISO. Dagens portefølje teller ca. 37 000 standarder fordelt på sektorer som bygg- og anlegg, transport og logistikk, IKT, industri, HMS, olje- og energi, fiskeri- og havbruk. Og helse.

Standard Norges arbeid med standardisering innen helse- og omsorg

Standard Norges arbeid innen helse og omsorg er forankret i et sektorstyre med representanter fra forvaltning, pasient- og brukerorganisasjoner, akademia, fagforeninger og helsenæringene. Strategien for helseområdet i Standard Norge er vedtatt av sektorstyret. Inneværende strategi er tett knyttet opp mot målene i gjeldende Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023.

I meldingen pekte regjeringen på behovet for bedre samhandling mellom aktørene i sektoren. Meldingen synliggjorde et ønske om økt standardisering, men først og fremst innen området digitalisering og e-helse. Her pekte regjeringen på at mangel på standarder hindrer samhandling. Via komitéen for e-helse (SN/K 587) bidrar Standard Norge til å kople norske aktører til standardiseringsarbeid som skjer på globalt, europeisk og nordisk nivå. Dette er et arbeid som bør styrkes.

Standard Norge vil imidlertid fremheve at standarder er et virkemiddel også for å nå andre viktige mål i den nasjonale helsepolitikken. Standarder bidrar til:

- *Bedre kvalitet og pasientsikkerhet:* Standarder for medisinsk utstyr, tjenester o.a..
- *Bærekraft:* Standarder for ledelse og organisering, kompetanse, velferdsteknologi og innovasjon
- *Å minske uønsket variasjon*
- *Likebehandling:* Standarder er et verktøy som direkte og indirekte fremmer likebehandling i helsetjenesten.
- *Samhandling:* Samhandling mellom personer, systemer og virksomheter forutsetter fellesløsninger. Som antydnet kan standarder legge til rette for samhandling også på andre områder enn IKT. Standarder kan ses som et rammeverk for samhandling.

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no

Standarder kan også bedre samhandlingen mellom det offentlige og det private. I Nasjonal helse- og sykehusplan skriver regjeringen at «Det offentlige kan ikke nå målene i Nasjonal helse- og sykehusplan alene, men er avhengig av næringsliv som utvikler og leverer varer og tjenester.» (s. 13) Det samme budskapet er gjennomgående i rapporten «Helsenæringens verdi 2022» (Menon economics 2022), som blant annet peker på behov for «innovative løsninger for offentlige innkjøp».

Her kan konkrete standarder, eksempel for kontrakter, være et virkemiddel. Men også prosessen for hvordan standarder utvikles, styrker samarbeid mellom aktørene. Standardiseringsarbeid er en arena for offentlig-privat samarbeid.

Standarder legger også til rette for samhandling på tvers av landegrenser.

Økt behov for fellesløsninger

Regjeringens kommende plan har samhandling i tittelen, et signal om at dette ikke blir mindre viktig fremover. Vårt inntrykk er at det i sektoren er en voksende erkjennelse av at fellesløsninger er nødvendig. Og at lokale løsninger hindrer samhandling, er ressurskrevende og fører til uønsket variasjon.

Det er flere måter å utvikle fellesløsninger. For det offentlige kan standardisering være et alternativ til at sektoren eller forvaltningen utvikler løsningene selv. Gjennom godt samarbeid kan standarder supplere eller konkretisere regulering i forskrift eller kvalitetsdokumenter som veiledere osv.

Standardisering som en måte å utvikle fellesløsninger: EU og Norge

2. februar i år kom EU-kommisjonen med sin standardiseringsstrategi og arbeidsprogram for standardisering. Kommisjonen har et strategisk mål om å regulere mer ved hjelp av standarder, også innen helse. Standarder er ment å konkretisere kravene i direktiver og forordninger på et mer teknisk nivå. Kommisjonen kommer jevnlig med bestillinger til det europeiske standardiseringsorganet CEN. I arbeidsprogrammet er det flere varslede bestillinger som tilsier at Standard Norge vil ha behov for økte ressurser for å koordinere og rekruttere komitémedlemmer blant norsk eksperter.

En viktig målgruppe for standardiseringsarbeid er FOU-miljøer. EUs nye program Standardization Support for Research & Innovation Projects er program under Horisont 2020, Horisont Europa og EUs standardiseringsstrategi. Målet er å kople forskning og standardisering. Dette skal bestå av en Standardization booster, som er rådgivning og kurs i standardisering for forskere, og en «Code of practice for researchers». Programmet startet opp i april i år og skal gå ut 2024. Helse er ett av satsingsområdene. Standard Norge følger dette arbeidet i dialog med Norges forskningsråd.

I juni i år publiserte Menon Economics en rapport om norske etaters henvisninger til standarder i norsk regelverk, skrevet på oppdrag fra Standard Norge, Norsk elektroteknisk komité og Regelrådet og med finansiering fra Nærings- og fiskeridepartementet. Rapporten er gratis tilgjengelig på våre nettsider.

I rapporten blir praksis for henvisninger til standarder i åtte norske etater, med fokus på norskutviklet regelverk, kartlagt. Den tar for seg forvaltningens erfaringer med bruk av standarder og angir faktorer ved et regelverksområde som gjør standarder spesielt egnet (se illustrasjon 1, nedenfor). Det gjelder blant annet områder som er preget av høy teknologisk utvikling og der det er behov for konsistent måling på tvers av aktører over tid.

Rapporten inneholder også anbefalinger til myndighetene (se ill. 2, nedenfor). Én av anbefalingene er at «Standarder bør inkluderes som en sentral faktor i strategiske beslutninger om hvordan regelverk skal utformes og organiseres.» (s. 11)

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

67 83 86 00

Organisasjonsnummer

985 942 897

www.standard.no

Standardisering har flere styrker i måten prosessen gjennomføres. Som ved all standardisering, utvikles også standarder innen helse i samarbeid mellom offentlige og private aktører, organisasjonsliv og forskning i en prosess som er nøye regulert for å sikre transparens, kvalitet og inkludering. Standarder er fleksible og blir jevnlig vurdert for å sjekke behov for revisjon.

Avslutning

Standard Norge viser til at det er økt behov for samhandling og fellesløsninger for å nå sentrale helsepolitiske målsettinger. I et slikt målbilde er standarder et virkemiddel for å utvikle løsninger som er fundert i beste praksis. EU har signalisert økt behov for standarder og standarder er godt etablert i flere norske direktorater.

Standard Norge mener det er et stort potensial i å styrke den strategiske satsingen på standardisering hos norske helsemyndigheter. Økt finansiering og styrket samarbeid mellom Standard Norge og myndighetene vil være viktige grep for å ta ut dette potensialet.

Vennlig hilsen

Åse Lunde

Direktør, energi, bærekraft og teknologi

Truls Petersen, leder markedsutvikling, bærekraft og helse (saksbehandler)

Tillegg: To illustrasjoner

Postadresse

Standard Norge
Postboks 242
1326 Lysaker

E-post

info@standard.no

Telefon

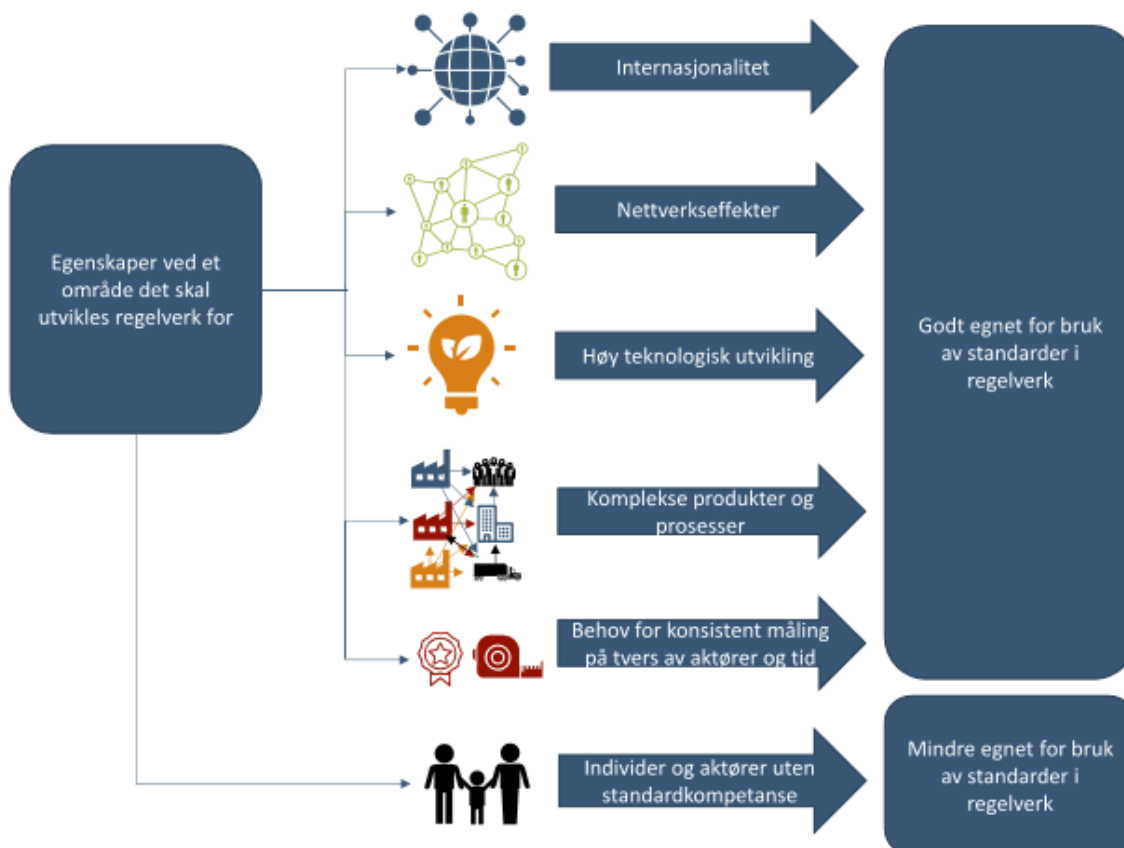
67 83 86 00

Organisasjonsnummer

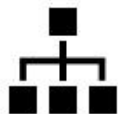
985 942 897

www.standard.no

Figur 4-1: Illustrasjon av faktorer ved et område som reguleres som gjør det særlig egnet for bruk av standarder i regelverket

Illustrasjon 1. Fra *Henvisninger til standarder i norsk regelverk. Dagens praksis og potensial i regelverksutviklingen*. Rapport, Menon economics 2022, s. 61.

Anbefaling 1: Standarder bør inkluderes som en sentral faktor i strategiske beslutninger om hvordan regelverk skal utformes, og hvordan etaters arbeid med regelverksutvikling skal organiseres. Både aktuelle sektormyndigheter og etatenes ansvarlige departement bør ta ansvar for at muligheten for bruk av standarder vurderes i regelverksutviklingen.

Anbefaling 2: Norske myndigheter bør på et overordnet og tversektorielt nivå koordinere sin regelverksutvikling i lys av brede samfunnstrender. Store drivere som digitalisering og grønn omstilling gjør at bruk av standarder blir mer relevant i regelverket, samtidig som det utvikles flere standarder på disse områdene. Utviklingen bør hensyntas gjennom koordinert tilpasning på tvers av etater og ansvarlige departement.

Anbefaling 3: Standardiseringsorganisasjonene bør gjøre en systematisk innsats i å veilede myndighetene i retning av de relevante standardene. Et konkret grep er å gjøre det enklere å orientere seg om standardens innhold før man kjøper den. Et annet grep er at det kan inngås avtaler mellom standardiseringsorganisasjonene og myndighetene om rutiner for å oppdatere myndighetene på endringer i standarder som det henvises til i regelverket.

Anbefaling 4: For nye regelverksområder i tilknytning til fremvoksende teknologier er tidlig involvering i standardiseringsprosessen fra myndighetenes side et sentralt tiltak for at standarden utvikles til å bli relevant i reguleringsøyemed. Dette er et ansvar både standardiseringsorganisasjonene og myndighetene bør ta innover seg.

Anbefaling 5: Standardiseringsorganisasjonene og myndighetene bør utrede muligheten for å tilgjengeliggjøre standarder i offentlige biblioteker, for å sørge at norske privatpersoner har muligheten til kostnadsfritt å få fullstendig innsikt i regelverket som rammer dem, også når regelverket refererer til standarder. Standardiseringsorganisasjonene bør også utrede mulighetene for økt frikjøp av enkeltstandarder i enkelttilfeller.

Illustrasjon 2. Fra *Henvisninger til standarder i norsk regelverk. Dagens praksis og potensial i regelverksutviklingen*. Rapport, Menon economics 2022, s. 11.